

ZIELONE ZAMÓWIENIA PUBLICZNE A PROFESJONALIZACJA KADR

Dr Anna Górczyńska

*Kierownik Centrum Zamówień Publicznych i PPP
Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Łódzki*

Zamówienia publiczne

- regulowane są zarówno na poziomie prawa krajowego, jak i prawa europejskiego oraz prawa międzynarodowego
- do wszystkich zamówień publicznych stosowane są wspólne zasady zamówień publicznych.

Prawo UE

Najważniejsze dyrektywy ws. zamówień publicznych

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/24/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie zamówień publicznych, uchylająca dyrektywę 2004/18/WE (Dz. Urz. UE L 94 z 28.3.2014 r., str. 65, z późn. zm.)
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/25/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie udzielania zamówień przez podmioty działające w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych, uchylająca dyrektywę 2004/17/WE (Dz. Urz. UE L 94 z 28.3.2014 r., str. 243, z późn. zm.)
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/23/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie udzielania koncesji (Dz. Urz. UE L 94 z 28.3.2014 r., str. 1, z późn. zm.)

Prawo UE

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1369 z dnia 4 lipca 2017 r. ustanawiające ramy etykietowania energetycznego i uchylające dyrektywę 2010/30/UE
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/27/UE z dnia 25 października 2012 r. w sprawie efektywności energetycznej, zmiany dyrektyw 2009/125/WE i 2010/30/UE oraz uchylecia dyrektyw 2004/8/WE i 2006/32/WE
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/31/UE z dnia 19 maja 2010 r. w sprawie charakterystyki energetycznej budynków
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) NR 66/2010 z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie unijnego oznakowania ekologicznego

Prawo UE

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1221/2009 z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie dobrowolnego udziału organizacji w systemie ekzarządzania i audytu we Wspólnocie (**EMAS**), uchylające rozporządzenie (WE) nr 761/2001 oraz decyzje Komisji 2001/681/WE i 2006/193/WE
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/740 z dnia 25 maja 2020 r. w sprawie **etykietowania opon** pod kątem efektywności paliwowej i innych zasadniczych parametrów, [zmieniające rozporządzenie \(UE\) 2017/1369](#) oraz [uchylające rozporządzenie \(WE\) nr 1222/2009](#)
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2009/33/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania ekologicznie czystych i energooszczędnych **pojazdów transportu drogowego**
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 106/2008 z dnia 15 stycznia 2008 r. w sprawie wspólnotowego programu znakowania efektywności energetycznej urządzeń biurowych

Zielone zamówienia publiczne

Zielone zamówienia publiczne można zdefiniować jako metodę uwzględniania aspektów związanych z ochroną środowiska na różnych etapach postępowania o udzielenie zamówienia publicznego.

Zielone zamówienia publiczne

Komunikat Komisji z 2008 r.:

„Zielone zamówienia to proces, w ramach którego instytucje publiczne starają się uzyskać towary, usługi i roboty budowlane, których oddziaływanie na środowisko w trakcie ich cyklu życia jest ograniczone w porównaniu do towarów, usług i robót budowlanych o identycznym przeznaczeniu, jakie zostałyby zamówione w innym przypadku”

Zielone zamówienia publiczne

Przykłady:

- Energooszczędne urządzenia biurowe
- Niskoemisyjne pojazdy
- Niskoemisyjne budynki
- Ekologiczna żywność
- Papier z recydingu
- Biodegradowalne środki czystości
- Energia z OZE

Zielone zamówienia publiczne

Mogą być wdrażane na różnych etapach procedury w sprawie udzielenia zamówienia publicznego.

Zielone zamówienia publiczne w procedurze udzielania zamówienia

1. Opis przedmiotu zamówienia
2. Warunki udziału w postępowaniu
3. Wykluczenie z udziału w postępowaniu
4. Wybór procedury udzielenia zamówienia
5. Kryteria oceny ofert
6. Realizacja umowy o udzielenie zamówienia

Opis przedmiotu zamówienia

Zgodnie z art. 99 i n. ustawy Pzp, Zamawiający opisuje przedmiot zamówienia w jeden z następujących sposobów, z uwzględnieniem odrębnych przepisów technicznych:

- przez **określenie wymagań dotyczących wydajności lub funkcjonalności, w tym wymagań środowiskowych**, pod warunkiem że podane parametry są dostatecznie precyzyjne, aby umożliwić wykonawcom ustalenie przedmiotu zamówienia, a zamawiającemu udzielenie zamówienia;
- przez odniesienie się w kolejności preferencji do **norm**, europejskich ocen technicznych, specyfikacji technicznych i systemów referencji technicznych (art. 101 pzp)
- przez odniesienie do norm, europejskich ocen technicznych, specyfikacji technicznych i systemów referencji technicznych oraz przez odniesienie do wymagań dotyczących wydajności lub funkcjonalności w zakresie wybranych cech;
- przez odniesienie do kategorii wymagań dotyczących wydajności lub funkcjonalności i przez odniesienie do norm, europejskich ocen technicznych, specyfikacji technicznych i systemów referencji technicznych stanowiących środek domniemania zgodności z tego rodzaju wymaganiami dotyczącymi wydajności lub funkcjonalności.

Etykiety

Zgodnie z art. 104 Pzp w przypadku zamówień o szczególnych cechach środowiskowych (...) zamawiający może w opisie przedmiotu zamówienia, opisie kryteriów oceny ofert lub w wymaganiach **związanych z realizacją zamówienia** żądać od wykonawcy określonej etykiety, pod warunkiem łącznego spełnienia określonych prawem przesłanek.

Etykiety

Skorzystanie z tego uprawnienia uzależnione jest od łącznego spełnienia następujących warunków:

- wymagania dotyczące etykiety dotyczą wyłącznie kryteriów, które są związane z przedmiotem zamówienia, i są odpowiednie dla określenia cech robót budowlanych, dostaw lub usług będących przedmiotem tego zamówienia;
- wymagania dotyczące etykiety są oparte na obiektywnie możliwych do sprawdzenia i niedyskryminujących kryteriach;
- warunki przyznawania etykiety są przyjmowane w drodze otwartej i przejrzystej procedury, w której mogą uczestniczyć wszystkie zainteresowane podmioty, w tym podmioty należące do administracji publicznej, konsumenci, partnerzy społeczni, producenci, dystrybutorzy oraz organizacje pozarządowe;
- etykiety są dostępne dla wszystkich zainteresowanych stron;
- wymagania dotyczące etykiety są określane przez podmiot trzeci, na który wykonawca ubiegający się o oznakowanie nie może wywierać decydującego wpływu.
- Wymagając przedstawienia określonej etykiety, zamawiający akceptuje wszystkie etykiety potwierdzające, że dane roboty budowlane, dostawy lub usługi spełniają równoważne wymagania. Jeśli zamawiający nie wymaga z kolei, aby roboty budowlane, dostawy lub usługi spełniały wszystkie wymagania dotyczące etykiety, wówczas wskazuje poszczególne wymagania dotyczące etykiety.

Ekoetykiety

- oznakowanie ekologiczne UE www.ecolabel.eu
- Nordic Swan (Skandynawski Łabędź)
- Blue Angel (Niebieski Anioł)
- Energy Star
- FSC (Forest Stewardship Council – Rada Dobrej Gospodarki Leśnej)
- PEFC (Programm for Endorsment of Forest Certification – Program Zatwierdzania Systemów Certyfikacji Leśnej)
- Unijna etykieta efektywności energetycznej

Kryteria środowiskowe

Unijne kryteria dotyczące zielonych zamówień publicznych obejmują następujące grupy produktów i usług

https://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm:

- Środki czyszczące i usługi w zakresie sprzątnania,
- Papier do kopiowania i papier graficzny,
- Kogeneracja
- Budynki biurowe,
- Sprzęt elektryczny i elektroniczny w opiece zdrowotnej,
- Energia elektryczna
- Usługi gastronomiczne i cateringowe
- Wyroby włókiennicze
- Toalety
- Transport
- Panele ścienne

Kryteria środowiskowe

- Meble
- Produkty i usługi ogrodnicze
- Urządzenie przetwarzające obraz
- Oświetlenie wewnątrz budynków
- Informatyczne urządzenia biurowe
- Projektowani, budowa i konserwacja dróg
- Armatura sanitarna
- Oświetlenie uliczne i sygnalizacja świetlna
- Infrastruktura ściekowa
- Grzejniki wodne
- Komputery, monitory, tablety, smartfony

Warunki udziału w postępowaniu

- O udzielenie zamówienia mogą ubiegać się wykonawcy, którzy nie podlegają wykluczeniu oraz spełniają warunki udziału w postępowaniu, o ile zostały one określone przez zamawiającego w ogłoszeniu o zamówieniu lub w zaproszeniu do potwierdzenia zainteresowania. Zamawiający określa warunki udziału w postępowaniu oraz wymagane od wykonawców środki dowodowe w sposób proporcjonalny do przedmiotu zamówienia oraz umożliwiającą ocenę zdolności wykonawcy do należytego wykonania zamówienia, w szczególności wyrażając je jako minimalne poziomy zdolności
- Warunki udziału w postępowaniu mogą dotyczyć m.in. zdolności technicznej lub zawodowej wykonawców. Zamawiający oceniając zdolność techniczną lub zawodową wykonawcy, zamawiający może postawić minimalne warunki dotyczące wykształcenia, kwalifikacji zawodowych, doświadczenia, potencjału technicznego wykonawcy lub osób skierowanych przez wykonawcę do realizacji zamówienia, umożliwiające realizację zamówienia na odpowiednim poziomie jakości.

Normy zarządzania środowiskowego

- Na podstawie art. 62 dyrektywy, w przypadku gdy instytucje zamawiające wymagają przedstawienia zaświadczeń sporządzonych przez niezależne jednostki zajmujące się poświadczaniem spełnienia przez wykonawcę wymogów określonych systemów lub norm zarządzania środowiskowego, odnoszą się one do unijnego systemu ekzarządzania i audytu (EMAS), do innych systemów zarządzania środowiskowego uznanych zgodnie z art. 45 rozporządzenia (WE) nr 1221/2009 lub do innych norm zarządzania środowiskowego opartych na odpowiednich normach europejskich lub międzynarodowych opracowanych przez akredytowane jednostki. Instytucje zamawiające uznają równoważne zaświadczenia wydane przez jednostki mające siedzibę w innych państwach członkowskich.
- W przypadku gdy dany wykonawca w sposób oczywisty nie ma dostępu do takich zaświadczeń ani możliwości ich uzyskania w odpowiednim terminie z przyczyn, których nie można temu wykonawcy przypisać, instytucja zamawiająca akceptuje także inne dowody dotyczące środków zarządzania środowiskowego, pod warunkiem że wykonawca dowiedzie, że środki te są równoważne środkom wymaganym na mocy mającego zastosowanie systemu zarządzania środowiskowego lub normy.

Wykluczenie z udziału w postępowaniu

Z postępowania o udzielenie zamówienia w świetle art. 109 ustawy Pzp, fakultatywnie można wykluczyć wykonawcę, który naruszył obowiązki w dziedzinie ochrony środowiska (...) i został skazany prawomocnym wyrokiem za przestępstwo przeciwko środowisku, o którym mowa w rozdziale XXII Kodeksu Karnego (...).

W wielu państwach UE naruszenie prawa ochrony środowiska skutkuje obligatoryjnym wykluczeniem wykonawcy z udziału w postępowaniu.

Wybór procedury

- Procedury konkurencyjne a procedury negocjacyjne
- Dialog konkurencyjny
- Partnerstwo innowacyjne

Kryteria oceny ofert

Zgodnie z art. 242 najkorzystniejsza oferta może być wybrana na podstawie:

1. kryteriów jakościowych oraz ceny lub kosztu,
2. ceny lub kosztu.

Kryteria jakościowe to:

- jakość, w tym parametry techniczne, właściwości funkcjonalne;
- aspekty środowiskowe, w tym efektywność energetyczna przedmiotu zamówienia;
- aspekty innowacyjne;
- organizacja, kwalifikacje zawodowe i doświadczenie osób wyznaczonych do realizacji zamówienia, jeżeli mogą mieć znaczący wpływ na jakość wykonania zamówienia;
- warunki dostawy, takie jak sposób dostawy.

Rachunek kosztów cyklu życia

Zgodnie z art. 245 ustawy Pzp, kryterium kosztu można określić z wykorzystaniem rachunku kosztów cyklu życia. Rachunek kosztów cyklu życia może obejmować w szczególności koszty:

1. poniesione przez zamawiającego lub innych użytkowników związane z:
 - a) nabyciem,
 - b) użytkowaniem, w szczególności zużycie energii i innych zasobów,
 - c) utrzymaniem,
 - d) wycofaniem z eksploatacji, w szczególności koszty zbierania i recyklingu;
2. przypisywane ekologicznym efektom zewnętrznym związane z cyklem życia produktu, usługi lub robót budowlanych dotyczące emisji gazów cieplarnianych i innych zanieczyszczeń oraz inne związane z łagodzeniem zmian klimatu, o ile ich wartość pieniężną można określić i zweryfikować.

W przypadku gdy zamawiający szacuje koszty z wykorzystaniem podejścia opartego na rachunku kosztów cyklu życia przedmiotu zamówienia, określa w specyfikacji istotnych warunków zamówienia dane, które mają przedstawić wykonawcy, oraz metodę, którą zastosuje do określenia kosztów cyklu życia na podstawie tych danych (art. 91 ust. 3d).

Koszty cyklu życia

Cykl życia definiowany jest jako wszystkie kolejne lub powiązane ze sobą etapy, łącznie z działaniami badawczo-rozwojowymi, które należy wykonać, w tym produkcję, obrót i jego warunki, transport użytkowanie i utrzymanie w całym okresie istnienia produktu lub obiektu budowlanego lub usługi, od nabycia surowca lub wytworzenia zasobów po wywóz, usunięcie i zakończenie obsługi lub użytkowania. (art. 20 dyrektywy 2014/24/UE)

Realizacja umowy

Umowa w sprawie realizacji zamówienia publicznego

- może zawierać klauzule środowiskowe
- może podlegać modyfikacji w zakresie przewidzianym prawem

Podsumowanie

Zielone zamówienia publiczne nie są obecnie obligatoryjne w Polsce, ale ich stosowanie jest możliwe na każdym etapie procedury udzielenia zamówienia publicznego.

Realizacja zielonych zamówień publicznych przyczynia się do ochrony środowiska, wzrostu innowacyjności oraz często wzrostu oszczędności w wydatkowaniu środków publicznych (szczególnie w kontekście rachunku kosztów życia produktu). Mogą być zatem ważnym instrumentem ochrony środowiska w polityce każdego państwa.